

## El dret dels pares a l'educació dels seus fills (I)

Tot i que poden acudir a altres col·laboradors, els pares són sempre els responsables principals de l'educació dels fills, com s'explica en aquest article.

En la Declaració Universal de Drets Humans, l'article 26 assenyala el dret dels pares a triar l'educació que prefereixen per als fills<sup>1</sup>, i és més significatiu encara el fet que els signants incloquin aquest principi entre els bàsics que un Estat no pot negar o manipular.

Pertany a la naturalesa humana que l'home sigui un ésser intrínsecament social i dependent, dependència que es palesa de manera més clara durant els anys de la infantesa; pertany al ser home que tots haguem de rebre una educació, créixer en societat, adquirir una cultura i uns coneixements.

Efectivament, un fill no és només una criatura llançada al món: en la persona humana es dona una estreta relació entre procreació i educació, fins al punt que aquesta es considera com una prolongació o complement de l'obra generativa. Tot fill té dret a l'educació, necessària per poder desenvolupar les seves capacitats; i a aquest dret dels fills correspon el dret-deure dels pares a educar-los.

### MANIFESTACIÓ DE L'AMOR DE DÉU

Aquesta realitat es pot apreciar en l'etimologia de la paraula "educació". El terme *educare* significa primordialment acció i efecte d'alimentar o nodrir la prole. Aliment que, evidentment, no és només material, sinó que abasta també el conreu de les facultats espirituals dels fills: intel·lectuals i morals, que inclouen virtuts i normes d'urbanitat.

Fill i pares són, respectivament, l'educand i l'educador nats, i qualsevol altra espècie d'educació només ho és en un sentit anàleg: l'educació afecta la persona com a fill o filla, és a dir, en tant que està en dependència dels seus pares.

Per això, el dret a l'educació està fonamentat en la naturalesa humana i arrela en realitats que són semblants per a totes les persones i, en darrer terme, fonamenten la societat mateixa; per això, els drets a educar i ser educats no depenen de que estiguin recollits o no en una norma positiva, ni són una concessió de la societat o de l'Estat. Són drets primaris, en el sentit més fort que hi cap donar al terme.

Així, el dret dels pares a educar els fills està en funció d'aquell que tenen els fills a rebre una educació adequada a la seva dignitat humana i a les seves necessitats; i aquest últim fonamenta el primer. Els atemptats contra el dret dels pares constitueixen, en definitiva, un atemptat contra el dret del fill, que en justícia ha de ser reconegut i promogut per la societat.

Que el dret del fill a ser educat, però, sigui més bàsic, no implica que els pares puguin renunciar a ser educadors, potser amb el pretext que altres persones o institucions puguin educar millor. El fill és, abans que res, fill, i per al seu creixement i maduració resulta fonamental l'ésser acollit com a tal en el si d'una família.

---

<sup>1</sup> Declaració Universal dels Drets de l'Home, 10-XII-1948, n. 26.

La família és el lloc natural on les relacions d'amor, de servei, de donació mútua, que configuren la part més íntima de la persona, es descobreixen, es valoren i s'aprenen. Per aquest motiu, llevat de casos d'impossibilitat, tota persona hauria de ser educada en el si d'una família per part dels pares, amb la col·laboració -en els seus diversos papers- d'altres persones: germans, avis, oncles...

A la llum de la fe, la generació i l'educació adquireixen una dimensió nova: el fill està cridat a la unió amb Déu, i apareix davant els pares com un regal que és, alhora, manifestació del mateix amor conjugal.

Quan neix un nou fill, els pares reben una nova crida divina: el Senyor espera d'ells que l'eduquin en la llibertat i en l'amor, que el portin a poc a poc vers Ell. Espera que el fill trobi, en l'amor i l'atenció que rep dels pares, un reflex de l'amor i l'atenció que Déu mateix li dedica. Per aquest motiu, per a un pare cristià, el dret i deure d'educar un fill és irrenunciable per motius que van més enllà d'un cert sentit de la responsabilitat: és irrenunciable també perquè forma part del seu respecte a la crida divina rebuda amb el baptisme.

Ara bé, si l'educació és una activitat primordialment paterna i materna, qualsevol altre agent educatiu ho és per delegació dels pares i subordinat a ells. «Els pares són els primers i principals educadors dels seus fills, i en aquest camp tenen fins i tot una competència fonamental: són educadors per ser pares. Comparteixen la seva missió educativa amb altres persones i institucions, com l'Església i l'Estat. Però, això s'ha de fer sempre aplicant correctament el principi de subsidiarietat»<sup>2</sup>.

Lògicament, és legítim que els pares cerquin ajudes per educar els fills: l'adquisició de competències culturals o tècniques, la relació amb persones més enllà de l'àmbit familiar, etc. són elements necessaris per a un correcte creixement de la persona, que els pares -per si sols- no poden atendre adequadament. Per això «qualsevol altre col·laborador en el procés educatiu ha d'actuar en nom dels pares, amb el seu consentiment i, en certa manera, fins i tot per encàrrec seu»<sup>3</sup>: aquests ajuts són buscats pels pares, que en cap moment perden de vista què esperen d'ells, i estan atents perquè responguin a les seves intencions i expectatives.

## PARES I ESCOLES

L'escola ha de ser vista en aquest context: com una institució destinada a col·laborar amb els pares en la tasca educadora. Cobrar consciència d'aquesta realitat es fa més urgent quan considerem que, en l'actualitat, són nombrosos els motius que poden portar els pares -de vegades sense ser totalment conscients- a no comprendre l'amplitud de la meravellosa tasca que els correspon, renunciant a la pràctica al seu paper d'educadors integrals.

L'emergència educativa, tantes vegades evidenciada per Benet XVI, té profundes arrels en aquesta desorientació: l'educació s'ha reduït a «la transmissió de determinades habilitats o capacitats de fer, mentre es busca satisfer el desig de felicitat de les noves generacions omplint-les d'objectes de consum i de gratificacions efímeres»<sup>4</sup>, i d'aquesta manera els joves queden «abandonats davant els grans interrogants que sorgeixen inevitablement al seu interior»<sup>5</sup>, a mercè d'una societat i una cultura que ha fet del relativisme el seu credo.

---

<sup>2</sup> Joan Pau II, *Carta a les famílies*, 2-II-1994, n. 16.

<sup>3</sup> Joan Pau II, *Carta a les famílies*, 2-II-1994, n. 16.

<sup>4</sup> Benet XVI, Discurs a l'Assemblea Diocesana de Roma, 11-VI-2007.

<sup>5</sup> Benet XVI, Discurs a la Conferència Episcopal italiana, 28-V-2008.

Davant d'aquests possibles inconvenients i, com a conseqüència del dret natural, els pares han de sentir que l'escola és, en certa manera, una prolongació de la llar: un instrument de la seva tasca com a pares i no només un lloc on hom proporciona als fills una sèrie de coneixements.

Com a primer requisit, l'Estat ha de salvaguardar la llibertat de les famílies, de manera que aquestes puguin triar amb rectitud l'escola o els centres que jutgin més convenients per a l'educació dels fills. Certament, en el seu paper de tutelar el bé comú, l'Estat té uns drets i uns deures sobre l'educació: sobre ells tornarem en un proper article. Però aquesta intervenció no pot xocar amb la legítima pretensió dels pares d'educar els propis fills d'acord amb els béns que ells sostenen i viuen, i que consideren enriquidors per a la seva descendència.

Com ensenya el Concili Vaticà II, el poder públic -encara que sigui per una qüestió de justícia distributiva- ha d'oferir els mitjans i les condicions favorables perquè els pares puguin «triar amb llibertat absoluta, segons la seva consciència, les escoles per als seus fills»<sup>6</sup>. Per això és important que els qui treballen en ambients polítics o relacionats amb l'opinió pública vulguin que aquest dret quedi salvaguardat, i en la mesura del possible es promogui.

L'interès dels pares per l'educació dels fills es manifesta en mil detalls. Independentment de la institució on estudiïn els fills, és natural interessar-se per l'ambient existent i pels continguts que s'hi transmeten.

Es tutela així la llibertat dels alumnes, el dret que no es deformi la seva personalitat i no anul·lin les seves aptituds, el dret a rebre una formació sana, sense que s'abusi de la seva docilitat natural per imposar opinions o criteris humans partidistes; així es permet i fomenta que els nois desenvolupin un esperit crític sa, alhora que se'ls mostra que l'interès patern en aquest àmbit va més enllà dels resultats escolars.

Tan important com aquesta comunicació entre els pares i els fills és aquella que es dona entre els pares i els professors. Una clara conseqüència d'entendre l'escola com un instrument més de la pròpia tasca educadora, és col·laborar activament amb les iniciatives o l'ideari de l'escola.

En aquest sentit, és important participar en les seves activitats: per fortuna, és cada cop més comú que les escoles, independentment que siguin d'iniciativa pública o privada, organitzin de tant en tant jornades de portes obertes, trobades esportives, o reunions informatives de perfil més acadèmic. Especialment en aquest últim tipus de trobades, convé que vagin -si és possible- els dos cònjuges, encara que requereixi un cert sacrifici de temps o d'organització: d'aquesta manera, es transmet al fill -sense necessitat de paraules- que tots dos pares consideren l'escola un element rellevant en la vida familiar.

En aquest context, implicar-se en les associacions de pares -col·laborant en l'organització d'esdeveniments, fent propostes positives, o fins i tot participant en els òrgans de govern- obre tot un seguit de noves possibilitats educatives. Sens dubte, exercir correctament una funció així requereix un notable esperit de sacrifici: cal dedicar temps al tracte amb altres famílies, conèixer els professors, anar a reunions...

No obstant això, aquestes dificultats es veuen àmpliament compensades -sobretot, per l'ànima enamorada de Déu i ansiosa de servir- per l'obertura d'un camp apostòlic l'amplitud del qual no es pot mesurar: tot i que les reglamentacions de l'escola no permetin intervenir directament en alguns aspectes dels programes educatius, s'hi és en condicions

---

<sup>6</sup> Concili Vaticà II, decl. *Gravissimum educationis*, núm 6.

d'implicar i impulsar professors i directius perquè l'ensenyament transmeti virtuts, bondat i bellesa.

Els altres pares són les primeres persones que agraeixen tal esforç, i per a ells un pare implicat en la tasca de l'escola -ja sigui perquè té aquest encàrrec, ja sigui perquè per pròpia iniciativa mostra la seva preocupació per l'ambient de la classe, etc.- esdevé un punt de referència: una persona amb experiència a qui anar a cercar el consell per l'educació dels propis fills.

S'obre així el camí a l'amistat personal, i amb ella a un apostolat que acaba beneficiant totes les persones de l'àmbit educatiu en el qual es desenvolupen els fills. Val aquí plenament allò que sant Josepmaria va deixar escrit a *Camí*, sobre la fecunditat de l'apostolat personal: ***Ets, entre els teus —ànima d'apòstol—, com la pedra caiguda al llac. —Produeix, amb el teu exemple i la teva paraula, un primer cercle..., i aquest, un altre... i un altre, i un altre... Cada vegada més ample.***

***T'adones ara de la grandesa de la teva missió?***<sup>7</sup>

J.A. Araña - J.C. Errázuriz

---

<sup>7</sup> Sant Josepmaria. *Camí*, n. 831.